

Razgovor sa djecom o...

Zbunjenosti i nelagodi vezano za ponašanje odraslih

Razgovor sa djecom o...je zamišljeno da vas ohrabri da probate. Zato što i sam pokušaj da se razgovara o teškim temama znači prevenciju nasilja, manipulacije, seksualnog zlostavljanja, diskriminacije i konfuzije. Također osnažuje djecu, bez obzira da li aktivno slušaju ili ne. Oni znaju da sa vama mogu razgovarati o važnim stvarima. To je zato jer se usuđujete razgovarati o neobičnim, možda neugodnim i teškim temama.

Ispod možete naći informacije i primjere rečenica za razgovor sa djecom u vezi zbunjujućih situacija i riječi.

SELBSTLAUT
Fachstelle gegen sexualisierte Gewalt an
Kindern und Jugendlichen
Vorbeugung · Beratung · Verdachtsbegleitung

Selbstlaut
Tel.
Email.
Web.

Thaliastraße 2/2A, 1160 Wien
+43 1 810 90 31
office@selbstlaut.org
selbstlaut.org

Osjećaj nelagode se rađa u trenutku kada neko uradi ili kaže nešto što zbunjuje druge. Situacija počinje bivati neugodna i čudna. Često ne znate šta da kažete. Kao ni da li je to što su odrasli izgovorili ili uradili smiješno ili bezobrazno (zlurado). Posebno je teško kada se odrasli ponašaju kao da je sve u redu i ne kažu ništa. Tada se djeca osjećaju loše i usamljeno.

Prepoznavanje nelagode i zbunjenosti i označavanje kao takvih nikada nije lako. Kada smo mi odrasli uzori koji ovo čine, veliki je korak napravljen ka olakšavanju djeci da nam povjere svoja osjećanja u trenutku kada im se nešto čini čudno.

Razgovor sa djecom o...zahtjeva praksu i vrijeme. Nekad je to par minuta, nekad petnaest minuta, a nekad možda samo par sekundi. Jednostavno zahtjeva praksu. Pokušajte. Postajat će lakše i više uobičajeno.

Ovaj odjeljak je dio kompleta (publikacije) o sljedećih pet tema:

- 1) Dječja prava i pomoć protiv nasilja
- 2) Seksualno nasilje među djecom i jednostavno objašnjen pristanak
- 3) Zbunjenost i nelagoda izazvana ponašanjem odraslih
- 4) Seksualno obrazovanje i nošenje sa pornografijom
- 5) Nelagoda, stres i trauma

Publikacija "razgovor sa djecom o..." je razvijena od strane Selbstlaut tima u cilju unaprijeđenja razgovora o teškim temama sa djecom koja su u osnovnoškolskom dobu. Neke stvari mogu biti pogodne i za djecu uzrasta od 12 ili 13 godina. Šire gledano, tinejdžerima su potrebne i druge različite fraze koje nećete sresti u ovoj publikaciji.

Vi ste majka, tetka, otac, brat, kum/a, djed, baka...

Zbunjeni ste i neugodno vam je u vezi načina na koji obiteljski prijatelj/ica šaklja dijete i stvara neprikladnu bliskost...

Šta biste mogli reći?

Ne želite bilo koga lažno optužiti, ne želite djetetu pokvariti zabavu, najviše od svega želite...nije uopšte lako zadržati jasnoću u glavi.

Šakljive situacije u privatnom okruženju

Rekao/la bih da se fino zabavljaš sa X osobom. Izgleda da se fino slažete. Ipak, htio/la bih da znaš da mi je čudan način na koji se on igra sa tobom. To me uznemirava. On te šaklja na način da se ja pitam da li je to tebi ugodno i zabavno. On ponekad stvara posebnu vrstu povjerenja sa tobom i ja o tome dosta razmišljam. Možda kompliciram više nego što u stvari jeste. U tom slučaju, ne misli na to više. Ako se tebi čini da je malo komplicirano i zbunjujuće, sada znaš da razmišljam o tome da li je to za tebe u redu ili ne.

Neprikladno ponašanje kolege učitelja/nastavnika - primjer koji pojašnjava kako imenovanje čudnih ponašanja može da zvuči. (iako je svaka situacija i nelagoda drugačija)

Ako ste na primjer nastavnik i pratite djevojčicu u osnovnoškolskoj dobi na posebnu poduku. U prostoriji se nalaze djeca i nastavnik. Nema slobodnog mjesta za sjedenje. Nastavnik ponudi djevojčici da mu sjedne u krilo. Situacija je čudna i neprikladna. Odvodite učenicu od nastavnika sa sobom i dajete joj da se ostatak dana igra u blizini zbornice.

Šta biste mogli reći djevojčici?

Odlučio/la sam da te izvedem sa časa i povedem sa sobom jer smatram da je nastavnikov poziv da mu sjedneš u krilo neprikladan i da nije u redu. Trebao ti je pronaći stolicu ili smo mogli skupa razmisliti gdje da se udobno smjestiš. Žao mi je ako se zbog ove situacije osjećaš posramljeno. Važno mi je da nastavnici ne stavljaju djecu u nejasne i čudne situacije. Moguće je da nastavnik nije razmišljao o tome. Moguće da on često stvara ovakve situacije ne bi li djecu uzeo u krilo i bio im bliže. On to ne smije raditi. Pokušat ću da razgovaram sa njim i da mu kažem da mislim da je njegovo ponašanje neprikladno. Ako to radi namjerno, direktor/ica škole će također porazgovarati sa njim. Mislim da bi te i tvoji roditelji mogli podržati. Možda im možeš ispričati o ovoj situaciji. Šta ti misliš?

Šta možete reći drugim učenicima/cama u ovom razredu?

Prošle nedjelje sam izveo/la vašu drugaricu sa časa nakon što je nastavnik predložio da mu ona sjedne u krilo, jer smatram da je to neprikladno. Mislim da nastavnik treba da se pobrine da ima dovoljno stolica za sve. Moguće je da neka djeca žele da sjede u njegovom krilu. Stvaranje ovakvih situacija je pogrešno sa njegove strane, jer onda izgleda kao takmičenje. Kako se vama učinila ova situacija? Možda sam nešto zaboravio/la ili nisam vidio/la nešto što bi bilo važno...

Neke opšte rečenice za prevenciju u vezi odnosa između učitelja/nastavnika/socijalnih radnika sa učenicima/cama

Učitelji/nastavnici su odgovorni da dobro paze i brinu o svakom djetetu. Ne mogu birati omiljene i brinuti manje o ostalima.

Kada je dijete tužno i potrebna mu je utjeha (ohrabrenje), u redu je da nastavnik utješi dijete, na primjer stavljajući ga u svoje krilo.

U svakom slučaju, nastavnik ne bi trebalo da djecu uvijek stavlja u krilo. Škola je za učitelja radno mesto, a ne prostor za razmjenu nježnosti. To je povrh svega loše za djecu koja ne žele sjediti nastavniku u krilu. Posebno kada je sve normalno i ugodno. Ko bi nastavniku rekao "Ja ovo ne želim?"

Važno mi je da se vi djeco osjećate ugodno u školi, ali i da ste isto tako sigurni da za svakog nastavnik/cu i sve druge zaposlene u školi važe ista pravila

Djeca mogu jedni drugima sjediti u krilu, mogu razmjenjivati nježnosti, grliti se, držati se za ruke, tući se, zaljubljuvati se, govoriti jedni drugima tajne, razmjenjivati poklone i mnogo više od toga, ukoliko je to u redu za oboje djece.

Učitelji/nastavnici ne treba nikad da dijele tajne sa djecom. Oni posebno ne bi trebalo da traže od djece da čuvaju tajne.

Njima nije dozvoljeno da razmjenjuju nježnosti sa djecom.

Njima nije dozvoljeno davati poklone djeci u svrhu pridobijanja djece da čine nešto za njih.

Nastavnicima/učiteljima nije dozvoljeno namjerno zbunjivati djecu.

Ovo su važna pravila u školi i važno mi je da svi učitelji/nastavnici, roditelji i djeca ovo znaju. Na taj način su svi dobro informisani.

Komentari odraslih na izgled ili identitet djeteta

Uznemireni ste komentarima ili smijanjem vašem djetetu od strane druge odrasle osobe "Ne znam jesi li ti dječak ili djevojčica"

Često ne uspijevamo reći nekoj osobi da neki komentar nije bio smiješan i da je u stvari bio neprikladan, ili neugodan, ili neprijateljski, ili pak samo nepotreban. Kao odrasli mi brinemo da ne uznemirimo drugu osobu, pokvarimo raspoloženje ili da smo možda u krivu, iako je komentar zapravo zamišljen kao prijateljski.

Kako biste mogli, kasnije, kada je trenutak prošao, sa djetetom o ovome razgovarati?

Na primjer:

Uznemirilo me to što je osoba X rekla i kako se smijala. Ne postoje pravila o tome kako djeca treba da izgledaju. Nije odgovornost na djeci da osiguraju da su odrasli informisani. Također, postoji mnogo različitih načina kako se dijete može osjećati i predstavljati.

Neki odrasli žele da kontroliraju sve. Čak i da li je neko dječak ili djevojčica, ili iz koje zemlje dolazi, ili ko treba biti. To ko si ti i ko želiš biti je samo tvoja odluka i vrlo je hrabro birati sopstveni put u životu.

Jako mi je žao što nisam znao/la šta da kažem u trenutku kada se ovo dogodilo. Ne znam da li te je uopšte uznemirilo, ali ću sljedeći put probati da kažem nešto. Na primjer, reći ću da se neka djeca ne osjećaju ni kao dječaci, ni kao djevojčice. Djeca se mogu osjećati i negdje između ili drugačije, ili se to može promijeniti, ili se u najmanju ruku žele osjećati dobro u sopstvenom tijelu, te takvi komentari u tome nisu od pomoći. Umjesto toga ovi su komentari neugodni. Ili nešto slično tome. Ponekad je teško pronaći prave riječi. Da li postoji nešto što želiš da kažem u situaciji kada ti neko ponovo izgovori nešto slično?

Seksualizirani komentari odraslih

Kada neko vašem djetetu na primjer kaže: „Kad budeš veliki/ka, bićeš pravi/a zavodnik/ca, obaraćeš muškarce/žene sa nogu“. Ili: „I ja bih se za tobom okrenuo na ulici“. Ili „Šteta što sam toliko star...“ itd.

Najčešće se odrasli smiju ovakvim komentarima, nezavisno da li opasku stvarno smatraju smiješnom ili više neugodnom, posramljujućom, neprikladnom ili iritantnom. Kroz ovakvo ponašanje sredine, djeca uče da i oni trebaju da se smiju ili da se čak osećaju polaskano.

Moguće je da se dijete pritom ne osjeća loše, nego da je komentar stvarno doživjelo kao fini kompliment. Najčešće su ovakve opaske djeci u osnovnoškolskom uzrastu ipak neprijatne i čine da se osećaju posramljeno. Ovakvu dječju reakciju odrasli često koriste za svoju dalju zabavu i zbijaju „šale“ kako nema razloga da dijete pocrveni.

Mnogi odrasli poznaju ovakve ili slične komentare iz sopstvenog djetinjstva i sjećaju se tog tjeskobnog osjećaja. Kada niko ne reaguje, tada djeca uče da neki odrasli stvaraju čudnu i neprijatnu atmosferu kad su teme vezano za tijelo, atraktivnost, seksualnost i zaljubljenost u pitanju. I isto da drugi odrasli to smatraju zabavnim. Uvježbavaju, dakle, da su odrasli jednostavno takvi, jer izgleda kao da je svima to ponašanje normalno. Djeca moraju da se na to naviknu, i kada je to za njih nelagodno i iritirajuće.

Šta biste vi – realistično tek kad je situacija prošla – mogli da kažete vašem djetetu?

Naljutilo me je ponašanje (osobe) X. On misli da je to svima, a naročito djeci smiješno, kada kaže takve stvari. U stvari se radi o seksualnim temama. On zna da to nije prikladno i zbog toga se pretvara kao da je to šala. Da mu niko ne bi rekao da s tim treba da prekine i da to nije u redu. Odrasli mogu da se zaljube ili za nekim okreću ili da imaju seksualne želje za drugim odraslima, ali ne sa djecom.

Baš zato što odrasli znaju da takvo ponašanje nije prikladno, pričaju o tome na tako tajnovit način i sa neugodnim osmijehom. Takve situacije su za sve zbunjujuće, a naročito za djecu. Nekim odraslima je zabavno ili se osećaju dobro i moćno kada zbunjuju druge. Za mnoge odrasle je to toliko normalno, da ništa i ne primjećuju. Mene to ljuti i mislim da je neprikladno i ne želim da te odrasli zbunjuju ili da ti kažu stvari koje su nejasne ili glupe ili koje stvaraju neugodnu atmosferu. Kako si ti doživio/la situaciju? Ako želiš, možemo zajedno da razmislimo, šta bih mogao/la da kažem (osobi) X kada ga sljedeći put budem vidio/jela. I ti naravno možeš nešto da kažeš, iako nije lako zaustaviti odrasle koji se smiju.

Blizina i distanca

Aktivno razgovarajte sa djetetom o tome čija blizina djetetu prija, čija ne, a čija samo ponekad?

Koje su dodiri prijatni a koji nelagodni kod kuće, a koji u školi?

Koji su načini pozdravljanja i rastanka sa odraslima djetetu prijatni, koji su nelagodni, a na koje bi samo ponekad pristalo?

Kakvo pozdravljanje i rastanak sa drugom djecom je za Vaše dijete prijatan, koji ne, a na koje bi samo ponekad pristalo?

Možda postoje rođaci ili porodični prijatelji, čija brada grebe pri poljubcu, koji čudno mirišu, čudno ih gledaju ili čiji pozdrav/ komentar djecu posramljuje?

Kako izgledaju pozdravi i rastanci u školi, da li je sa različitim nastavnicima/cama drugačije? Koji su načini pozdravljanja i situacija sa nastavnicima/cama, u kojima dolazi do telesnog kontakta, djeci ugodni, a koji ne?

Ovakvi kratki razgovori svakodnevnog karaktera su odlična prilika da osnažite djecu protiv glupih šala, protiv pomjeranja granica, kao i protiv seksualiziranih dodira. Ako dijete bude iritirano zbog ponašanja odraslih ili neprijatnih dodira, ono onda zna da ste vi osoba sa kojom otvoreno može da razgovara o ovim komplikovanim situacijama.